

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : ศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทการสังคมสงเคราะห์ของพระเจ้าอโศกมหาราช
ที่ปรากฏในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท
- ผู้วิจัย** : พระมหาปุณ สิริโสภณ/มะสีผา
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธรูปศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ :**
- : พระครูภาวนาโพธิคุณ, พธ.บ., M.A. (Phil).
(First Class), M.A.(Politics). M.Phil. (Phil), Ph.D. (Phil).
 - : ดร.ประจัญ จันเต็บ,ป.ธ.๔, พ.ม., ศน.บ.(ภาษาไทย), ศศ.ม.(ภาษาไทย),
Ph.D.(A.I & A.S.), Ph.D.(Buddhist Studies)
 - : ดร.ไพฑูรย์ สอนมะไฟ, ,ป.ธ.๔, ศน.บ.(ปรัชญา),M.A. (Buddhist
Studies),Ph.D.(Buddhist Studies)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์บทบาทการสังคมสงเคราะห์ของพระเจ้าอโศกมหาราชที่ปรากฏในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ดังนี้คือ เพื่อศึกษาพระราชประวัติของพระเจ้าอโศกมหาราช เพื่อศึกษาหลักการสังคมสงเคราะห์ในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท และเพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทการสังคมสงเคราะห์ของพระเจ้าอโศกมหาราชที่ปรากฏในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท ผลการศึกษาดังนี้

พระราชประวัติของพระเจ้าอโศกมหาราช พบว่า พระเจ้าอโศกมหาราช ประสูติจากราชวงศ์โมริยะ เป็นพระราชโอรส ของพระเจ้าพินทุสาร กับพระนางศิริธรรมา มีพระรูปอัปลักษณ์ นิสัยโหดร้าย มีความเป็นอหังการ มีกำลังมาก ทรงจบศิลปศาสตร์ จาก เมืองตักศิลา ได้สมญานามว่า “จันทรโศก” ทรงนับถือพระพุทธศาสนาเพราะได้สดับพระธรรมเทศนาจาก นิโคธรมานเณร เรื่อง อัปมาทธรรม หลังจากที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงค้นพบพระสถูปอันเป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุ ทรงโปรดให้สร้างวิหาร ๘๔,๐๐๐ แห่ง บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ และจารึกต่างๆ ตามวิหารเหล่านั้น ทรงให้การอุปถัมภ์ การสังคายนาครั้งที่ ๓ และส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประเทศต่างๆ เสด็จสวรรคต เมื่อพระชนมายุ ๗๖ พรรษา ทรงได้รับสมญานามว่า “พระเจ้าธรรมโศกราช”

หลักการสังคมสงเคราะห์ในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท พบว่า การสังคมสงเคราะห์ในพระพุทธรูปศาสนา มีหลักธรรมชื่อ สังคหวัตถุ ๔ คือ ๑. ทาน ๒. เปยยวัชชะ ๓. อตถจริยา และ ๔. สมานัตตตา หลักธรรมในพระพุทธรูปศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการสังคมสงเคราะห์ ประกอบด้วย จักรวรรดิธรรม ทศพิชราชธรรม ราชสังคหวัตถุ พรหมวิหารธรรม สาราณียธรรม ทิศ รูปแบบและวิธีการของงานสังคมสงเคราะห์ในพุทธรูปศาสนาเถรวาท ปรากฏในคัมภีร์ที่ขนิทาย ในกฎทนต์สูตร ได้กล่าวถึง พระเจ้ามหาวิจิตรราช อันแสดงให้เห็นถึงรูปแบบของการสงเคราะห์สังคมตามแนวทางคำสอนในพระพุทธรูปศาสนา

บทบาทการสังคมสงเคราะห์ของพระเจ้าอโศกมหาราช ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า บทบาทการสังคมสงเคราะห์ด้านทาน ทรัพย์และอำนาจเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ทำความดีงามและประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน ตลอดจนให้การอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา พระเจ้าอโศกมหาราชทรงโปรดให้สร้างอารามวิหารไว้เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ จำนวน ๘๔,๐๐๐ แห่งและจารึก

บทบาทการสังคมสงเคราะห์ด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการปรารภการทำสังคายนา ครั้งที่ ๓ พระโมคคัลลีบุตรติสสะเถระเป็นประธาน ประชุมทำกันที่อโศกราช พระเจ้าอโศกมหาราชทรงอุปถัมภ์ และปรารภการส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่ยังต่างประเทศ

บทบาทการสังคมสงเคราะห์ด้านอรรถจริยา ความเป็นธรรมราชาของพระเจ้าอโศกมหาราช ทรงนำหลักธรรมวิชัยเป็นนโยบายการปกครองของรัฐ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยหลักเมตตาธรรมต่อทุกคน

บทบาทการสังคมสงเคราะห์ด้านสมานัตตตาทรงอุทิศชีวิตเพื่อพระพุทธศาสนา ยึดพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ตั้งอยู่ในธรรมจักรพรรดิราช ทรงปฏิบัติบูชา “ธรรมบูชา” เป็นแบบอย่าง เลิกการถือมงคลโศกกลางตื่นข่าว แต่โปรดให้นำหลักธรรมเป็นแนวทางการปฏิบัติแทน

Dissertation Title : An Analytical Study of The Role of King Asoka on the Social Works as Depicted in Theravada Buddhist

Researcher : Phramaha pun Sirisopano/Masripha

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee :

- : Phrakrubhavanabodhikun B.A., M.A. (Phil).
(First Class), M.A.(Politics). M.Phil. (Phil), Ph.D. (Phil).
- : Dr.Prachan chanterb, Pali IV, B.A.(Thai Language), M.A. (Thai Language), Ph.D. (A.I & A.S.), Ph.D.(Buddhist Studies)
- : Dr.Phaitoon Suanmafai, Pali IV, B.A.(Philo.),M.A. (Buddhist Studies),Ph.D.(Buddhist Studies)

Date of Graduation : 22 February 2015

Abstract

This research was an analytical study of the role of king Asoka on the social works as depicted in the Theravada Buddhist tradition. There were three objectives: to study the bibliography of the king Asoka, to study the principles of the social works in Theravada Buddhist tradition, and to do an analytical study of the role of king Asoka on the social works as depicted in Theravada Buddhist tradition. The result of the study found that:

The great king Asoka was born in the Moriya clan. His father was king Pindusara and his mother was queen Siridhamma. It was reported that he looked somewhat not smart, rule, but intelligent and powerful man. He was graduated from Takkasila and was named as “Chantasoka”. Nevertheless, he was convicted to be a Buddhist after listening to the Dhamma from Venerable Nigodhara Samanera on the topic of *Appamataadhamma* (the carefulness). More importantly, after he found the Buddha’s relic or *Buddha-dhatu*; he built 84,000 pagodas to preserve, and then he craved on those pillars. He also stood as the main supporter in organizing the Third Buddhist Council (*Sanghayana*) and in sending the groups of Buddhist missionaries to expand the boundary of Buddhism in various countries. Unfortunately, pass away when he was 76 years olds and was named as the great king Asoka.

The principles of the social works in Theravada Buddhist tradition was *Sangahavatthu* or the bases of social solidarity: *Dana* (giving), *Peyyavajja* (kindly speech), *Atthacariya* (useful conduct), and *Samanattata* (even and equal treatment). The doctrinal points that related to the social works were: *Rajadhamma* (virtual duties of the king), *Raja-Sangahavatthu* (a ruler’s base of sympathy), *Brahmavihara*

(holy abidings), *Saraniyadhamma* (states of conciliation), and *Chadisa* (the six directions). The models and methods of the social works in Theravada Buddhism could be found in *Digha-nikaya Kutthanta-sutta* in which it reported about the king Mahavichittaraja did the social works bases on the Buddhist principles.

Now, the role of the king Asoka on the social works, the study found that on *Dana* aspects, he donated a lot in supporting Buddhism. Obviously, he built 84,000 pagodas to preserve the Buddha relics and then he graved the doctrinal points on the pillars.

For the *Peyyavajja*, he stood as the leading supporters in organizing the Third Buddhist Council at Asokarama, Venerable Moggalliputtatissa at the president; and he also sent the Buddhist missionaries to extend the boundary of Buddhism.

On the *Atthacariya* aspects, the king Asoka had ruled his land and people with loving-kindness (*metta*).

And for the *Samanattata*, he wholeheartedly devoted his life in supporting Buddhism in every aspect. He also held the Buddhist principles in daily life; as the best example, he encouraged the people to discard wrong believe and useless activities.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์จาก พระครูภาวนาโพธิคุณ ดร. ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ประจัญ จันเตบ ดร.ไพฑูรย์ สอนมะไฟ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณหลวงปู่พระครูภาวนามงคล จร.วัดป่าเจริญธรรมกาย พระครูโอภาสปริยัติการ จร.วัดสว่างโพธิ์ทอง พระครูศรีปริยัติวรารท ผอ.โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดบูรพาภิราม และดร.ไพฑูรย์ สอนมะไฟ ผู้อุปการะทุนการศึกษา ขอกราบอนุโมทนาหลวงปู่เจ้าคุณ พระสุขุมวาที เจ้าอาวาสวัดบูรพาภิราม คหบดีตระกูลเสรีรัตน์ผู้สร้างกุฏิสทไฟบุลย์ถวายสงฆ์ให้อาตมาภาพได้พำนัก และอนุโมทนาทายกทายิกาวัดบูรพาภิราม และทายกทายิกาวัดป่าเจริญธรรมกาย ทุกท่านที่เอื้อเฟื้อปัจจัยด้วยดีตลอดมา

ผู้วิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และเจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย พระมหาพิสิฐ พิสิฐฐปณโณ (เลขานุการศูนย์บัณฑิตศึกษา) ดร.ประยูร แสงใส พระสำรอง สณญโต นางสาวสุภาณดา เทนอิสสระ และแม่บ้านทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเพื่อประกอบในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณ คุณบุญธรรม พิมพ์พล ที่ช่วยแปลบทคัดย่อ ขอขอบคุณอาจารย์ รศ.ดร.ดิปติ มะหันตะ ที่ช่วยตรวจบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และขอขอบคุณ พระครูศรีเทวาพิทักษ์ ที่ช่วยพิสูจน์อักษรในครั้งนี้

ขออนุโมทนาขอบคุณโยมแม่ทองอาน มะสีผา มารดา นายพุดินาถ มะสีผา น้องชาย นางสาวจุฑามาส มะสีผา น้องสาว ญาติพี่น้อง และกัลยาณมิตร กัลยาณธรรมทุกท่าน ที่มีใจอันบริสุทธิ์ได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขออุทิศผลแห่งคุณความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้แด่ โยมพ่อสำลี มะสีผา บิดา พระราชพรหมจริยคุณ พระอุปัชฌาย์ อุปสมบท พระราชธรรมโสภณ พระกรรมวาจาจารย์ พระครูปทุมสารโสภิต พระอุปัชฌาย์บรรพชา พระอธิการอำคา สิริคุตโต ผู้แนะนำให้บวชเรียน ตลอดจนทั้งผู้ที่มีอุปการะทุกท่านทั้งที่ได้กล่าวนามและไม่ได้กล่าวนาม จงประสบแต่ความสุขความเจริญ มีอายุ วรรณ สุข พละปฏิพาน ธนสารสมบัติ ทุกท่านทุกคนเทอญฯ